

Säännöt vahvistavat uskontoa

Yhdysvaltalaisen Connecticutin yliopiston tutkimuksen mukaan uskonnon harjoittamista koskevat ohjeet ja käyttäytymisnormit edistivät uskonollisten yhteisöjen säilymistä elinvoimaina.

Uskonollisten yhteisöjen elinvoimaisuus vuosina

Hindulaisuuden pohjoista kehittyneimpiä jainalaisia on jumalaton uskonto. Sen harjoittajat eivät palvo mitään korkeinta olentoa.

Yliuonollisiin voimiin uskominen ja niihin turvautuminen on yhtä vanhaa perua kuin kulttuuri. Evoluution kannalta asiaa on ollut vaikea selittää. Miksi aikaa ja vaivaa uhraataan toimintaan, josta ei vaikuta olevan biologista etua? Viime aikoina kysymykseen on hahmottunut vastaus: uskonollisuus edistää lajin säilymistä.

Luotu uskomaan

60

Teksti: Rasmus Kingh, kuvitus: ...

61

Alastomat munkit toimivat yhteisen moraalinvartijoina

Jainalaisuus on ainakin 500 vuotta kirkkoina vanhempi intialainen uskonto. Sen keskeinen periaate on kaiken elävän kunnioittaminen. Jainalaiset pyrkivät säilyttämään luontoa. Käryien käyttäminen tavoin on sallittua, mutta eläinten tappamista ei hyväksytä. Uskonolliset normit rajoittavat jainalaisten ammatteja valittamattomiksi. Monet elävät tiensä kauppiaina ja rahanlähteinä. Jainalaiset ovatkin Intian olissa usein keskimääräistä paremmin toimeentulevia. Kaikkien väestökohtain alueellisesti hyvien oloille muodostavat jainalaismunkit ja -nunnat, jotka eivät äärimmissä

köyhyydessä. Osa heistä ei omista edes vaatteita vaan liikkuu alasti. New Yorkin valtionyliopistossa biologian professorina toimivan David Sloan Wilsonin mukaan munkit ja nunnat ovat uskonollisia roolimalleja: esineellisesti uskonon ihanteita toteuttavina jainalaisina he asettavat myös normoja. Munkkien ja nunnien kestävä elämäntapa kuuluu tapoihin, mutta viestintävaraisuutta osoittaessa täytyy noudattaa sääntöjä pilkulleen. Wilson katsoo yhteisön hyötyvän joosta auttajien ja autettavien ja pitää sitä evoluutotekeijänä. Kyse on hänen mukaansa ryhmävalinnaksi kutsuttuista ihmisistä.

Kahdenlaista luonnonvalintaa

Evoluution aikana hyvät ominaisuudet runsastuvat ja heitelliset harvinaistuvat populaatioissa. Sen on esittely tapahtuvan:

1. Yksilövalinnan kautta. Charles Darwinin teorian mukaan yhteisön elinkelvottomimpien yksilöiden perinnöllistä ominaisuusaita tulee tehokkaammin iskäntymisen ansiosta valittuiksi. Koska perintö ominaisuudet muuntuvat sukupolvi sukupolvelta, evoluutio- prosessi mahdollistaa sopeutumisen ympäristön muutoksiin.

2. Ryhmävalinnan kautta. Veron Wynne-Edwardsin kantaanlleen teorian mukaan luonnonvalinta voi suosia myös kokonaisia ryhmiä, joilla on niiden säilymistä edistäviä ja siten evoluution kannalta arvokkaampia ominaisuuksia. Valinta ei kuitenkaan kohdistu perintö- kelpoisiin vaan edullisiin toimintamalleihin, kuten yhteistyöhön.

ihmisen evoluution tarkkoja on askar- ruttanut jo kaun uskonollisuus, joka vaikuttaa olevan lajityypillinen ominaisuus, vaikka sille on vaikea biologiasta selittää. Jo varhaisimmista siviilisaatossa uskonolla oli huomattava asema monien ihmisten arjessa, eikä tilanne ole olennaisesti muuttunut. Kä- lissä nykyisissäkin kulttuureissa esiintyy uskonollisia tapoja ja pöytäkirjoita eikä riiteitä eikä islamilaisissa maissa moskeijoita ja puolikkaita. Ihmisen valio- uskonnoilla on aina vaikutusta niidenkin elämään, jotka eivät ole uskoavaisia.

Evoluutiobiologien pitäisi pystyä vastu- taamaan kysymykseen, miksi niin monet uhraavat aikaa ja vaivaa hengelliseen toi- mintaan, joka ei ole välittämätöntä yksilön ja lajin säilymistä kannalta. On myös vaikea selittää, mikä saa ihmiset usko- maan yliluonnollisen olennassaoloon, osallistamaan rituaaleihin ja mukaantu- maan uskonollisen yhteisönä noudat- tamiin käyttäytymissääntöihin.

Ei ole myöskään helppoa löytää biologi- gista selitystä uskonon syntymiselle ja katoamiselle. Ei tiedetä, mikä saa ihmiset omaksu- maan uusia uskonollisia käsi- tyksiä tai hylkäämään entisen uskonsa.

Osa tekee luonnottomia valintoja Biologiassa nykyään vallalla oleva käsitys lajin syntyisestä ja kehitymisestä perustuu Charles Darwinin 150 vuotta sitten esittämään selitysmalliin. Sen mukaan populaation geenivalkoima muuttuu sukupolvi sukupolvelta. Darwinistisessa evoluutioteoriassa ihmislajin oletetaan olevan samo- jen kehitysohjelmien muutosvo- mien alainen kuin eläimet. Siksi ihmisen käyttäytymisen pitäisi olla biologisesti yhtä perustettu kuin muidenkin nisäkkäiden.

Osa ihmisistä käyttäytyy – teista vakavammalla tavalla – luonnonvastaisesti. Kun esi- merkiksi selibaattilupausten tekemä munkit, nunnat ja papit pidäytyvät seksistä, he jättävät

Digambarat ovat askeettisesti eläviä jainalaisia, joilla ei ole aino edes vaatteita päällään.

Teksti: Rasmus Kingh, 9/2009

Kristilliset seurakunnat pitävät yllä arvokkaita jumalainpalveluspaikkoja. Vatikaanin Pietarinkirkko on maailman suurimpina sisätiloillaan rakennuksena.

vapaaehtoisesti täyttämättä biologisesti hyvin keskeisen tehtävän: lisääntymisen. Yksilön perimän välittämisen ja lajin ge- neettisen muuntelun kannalta tarkkaisu on luonnossa tällaisen käyttäytymisen voi odottaa onnen pitkää karsitua- van lajikehityksen näkökulmasta tar- kastetuna epätarkoituksenmukaisena.

Koska uskonollisuus ei vaikuta ole- van luonnollista, uskonon olennassa- olon katsotaan perustuvan tarpeeseen selittää yliluonnollisia pidettäviä asioita. Moninaisina maailmanlaajuisesti perinte- ne tarjoavat keinoja käsitellä ihmisiä, jotka outoina ja selittämättöminä ylittä- vät ihmisen ymmärryksen, ja moraali-oh- jainten ja käyttäytymisohjainten ne kaevavat ihmisen henkisen liikumat- tilan turvallisen tuntuisiksi.

Uskonolliset opinakkaaleet, dogmit, tunteet yksilön ja yhteisön suuntaui- toina, rajoituksina, tulkina ja turvana. Uskonnot etsiään ja saadaan paitsi lohtua ja mielenrauhaa myös päteviä perusteita monenlaisille päätöksille.

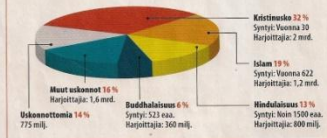
Uskonto ei saa olla ilmaista huvia Uskonollisuudesta on löydetty viime vuosina uusia ilmentymiä, jotka aset- tavat kääntymisen uskonon rajoittami-

sen luonnottomuudesta kyseenalaiseksi. Muun muassa sosiologien, antropologien ja neuropsykologien tekemät havainnot ovat antaneet valaistusta siihen, miksi ihmisille on biologista etua yhteisöl- lisestä hengellisestä toiminnasta. Moniteisten tutkimuksen tulosten valossa näyttää siltä, että uskonto on ikään kuin kulttuurillista laastia, joka liittii ihmiset yhteen niin, että heistä syntyy sosiaalinen kokonaisuus. Uskonto

tarjoaa yhteisön jäsenille eräänlaisen merkikielean tai viestintäjärjestelmän, jonka hallitseminen paljastaa, kuka on ystävää ja kuka vihollinen – eli kehen yhteisöä voi ja kannattaa luottaa. Hieman yllättäen uskoavien kannala ei ole samantekevä, aiheutuuko lukuisen hengelliseen toimintaan osallistamisessa kuluja vai ei. Joo pölvänto- mennot eivät vaadi aineellisia uhrauksia, huijauksen riski kasvaa. Toisin sanoen ▶

Suuret uskonnot ovat syntyneet myöhään

Mikään neljästä suuresta uskonnoista ei ole erityisen vanhaa perua. Ne saivat alkunsa vasta sen jälkeen, kun oli jo kehittyneet useita korkeakulttuureja.

63

Teksti: Rasmus Kingh, 9/2009

Uskonnolliset normit ja rituaalit saavat aikaan yhteisöllisyyttä

Monet uskonnon yhteiskunnalliset normit ja rituaalit ovat esiintyneet sen toimivan yhteisöissä koossa pitävänä voimana. Yhdysvaltalainen lakintutkija, Connecticutin yliopiston antropologian apulaisprofessori Richard Sois onkin todennut, että uskonnolliset rhytmitykset ovat keskeisimpiä kuin muut aatteelliset yhdykset.

Sois ja hänen tutkijatoverinsa kävivät läpi 219 pohjoismaisen kirkon niin sanottu utopiasuon apulaisprofessori Richard Sois onkin todennut, että uskonnolliset rhytmitykset ovat keskeisimpiä kuin muut aatteelliset yhdykset. Sois ja hänen tutkijatoverinsa kävivät läpi 219 pohjoismaisen kirkon niin sanottu utopiasuon apulaisprofessori Richard Sois onkin todennut, että uskonnolliset rhytmitykset ovat keskeisimpiä kuin muut aatteelliset yhdykset.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Voimien tuhaamista?

Afrikkalaisilla hyppysaaveilla on tapana yhdelläkään omaku lököön – tai ainakin sillä usein vaikuttaa. Mäki ne käyttävät energiaansa fyysisen toimintaan, johon ole tarvetta? Kysymys lenee kuitenkin biologisesti hyvin perustelluista käytännöistä: voimien näytännistä pedalle.

Ajan haaskaamista?

Uskottavat joutuvat voivat käyttää tunteja valvellaolo-ajastaan nukuilla. Mäki heistä on mielekkäämpää uhrata aikaansa uskonnon harjoittamiseen kuin ansuotyön tekemiseen? Ilmeisesti he vastittavat näin noudattavana moaaliantoija ja siten olevansa luotettavia yhteisön jäseniä.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Hyvä tarkoitus ei yksin riitä

Sois ja hänen tutkijatoverinsa ovat selvittäneet uskonnon vaikutusta yhteisöllisyyteen käymällä läpi 1800-luvulla Yhdysvalloissa uskonnon ja yhteisöllisyyden välistä yhteyttä. He ovat löytäneet yhteyksiä uskonnon ja yhteisöllisyyden välillä.

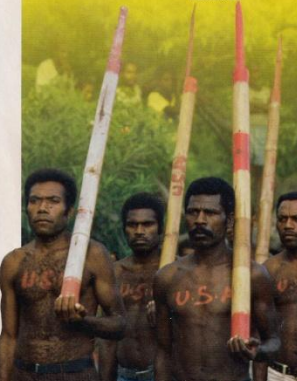
Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Jumalaksi kelpaa keksitty henkilö

Valkea suurta maailmanuskontoja tunnustavia on 4-5 miljardia, myös pienillä uskontokunnilla riittä kantausta. Erilaisia rivejä, jota yhdistää sama palvontan kohde, on ollut ihmiskunnan historian varmistu miljoonia ja on nykyään tuhansia. Arvojen mukaan joka päivä syntyä pari uutta uskonnollista yhteisöä. Useimmat näistä säilyvät turkin edes kymmentä vuotta. Omatkantojen uskonnon ja uskonnollisten toimintain perustava ryhmä, jota ainakin ulkopuoliset käyttävät yleensä alkua nimitystä kulta tai lahja, voi saada sikuna monella tavalla. Esimerkiksi etäläsi Tyynellämerellä sijaitsevan Vanhauden vanhauden saman saavasta syntynyt toisen maailmansodan aikana John Frum -like ilmestyi jossain määrin vasta reaktiona kristilliseen lähtötyölle. Tansalaisen pelstema John Frum tuikin on historiallinen henkilö, sillä häneitä ei ole löydetty

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.

Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit. Yhteisöjen yhteisöllisyyttä edistävät yhteisölliset normit ja rituaalit.